

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ

iqtisad elmləri doktoru, professor
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü

Şahin SADIQOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Ədalət MURADOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Vahid NOVRUZOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Nazim İMANOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Süleyman QASIMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Səlim MÜSLÜMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Tahir BUDAQOV

tibb üzrə fəlsəfə doktoru

Azər ƏMİRASLANOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Mehman TAĞIYEV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Saleh MÖVLAMOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Aleksey PONOMARENKO

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Rusiya Federasiyası)

Roumen VESSELİNOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Amerika Birləşmiş Ştatları)

Alxan MANSUROV

məsul katib

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları**

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

Оглавление

ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

<i>Амил Магеррамов, Кутаис Сариев, Шамхал Мамедов</i> Роль системы электронной коммерции во внешней торговле Азербайджана.....	4
<i>Хиджран Джаббарова</i> Текущее положение и статистическое исследование буйволводства в Азербайджане.....	12
<i>Наргизханым Бахышова, Рауф Бахышов</i> Кадровая политика и потребность в квалифицированных кадрах на электротехнических предприятиях в Азербайджане.....	19
<i>Канан Гулиев</i> Влияние географического и экономического положения Нахчыванской Автономной Республики на экономические показатели.....	27

МЕТОДОЛОГИЯ

<i>Ганифа Джафарли</i> Проблемы оценки потенциала устойчивого и продолжительного развития национальной экономики.....	36
<i>Хиджран Кочарли</i> Организационно-экономические и правовые особенности формирования	44
<i>Гамид Калантарли</i> Корпоративное управление в малом и среднем бизнесе.....	51
<i>Илхамиз Хагвердизаде</i> Направления применения социальных медиа и их значение для распространения официальной статистики в Азербайджане.....	58
<i>Латиф Зейналлы</i> Модели стимулирования развития человеческого капитала.....	67
<i>Афат Сулейманова</i> Информационно-аналитическая поддержка процесса маркирования документов с применением нечёткого анализа конфиденциальности сведений.....	78

ПОКАЗАТЕЛИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ПО ИТОГАМ 2019-го ГОДА

Макроэкономические показатели.....	87
Производство Валового Внутреннего Продукта.....	89
Капитальные вложения в основной капитал по финансовым источникам.....	89
Стоимость средств вложенных в основной капитал по отраслям экономики.....	90
Накопление продуктов растениеводства по всем категориям хозяйства.....	91
Структура по продуктам розничного товарооборота.....	91
Капитальные вложения в экономику.....	92
Доходы государственного бюджета.....	92
Расходы государственного бюджета.....	93
Грузооборот в транспортном секторе.....	93
Пассажиروоборот в транспортном секторе.....	94
Иностраные торговые показатели Азербайджана со странами партнёрами.....	94
Основные виды экспортируемых товаров.....	95
Основные виды импортируемых товаров.....	96

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

Проект технической помощи «Поддержка ЕС Государственному статистическому комитету Азербайджанской Республики для достижения европейских стандартов» завершена.....	97
--	----

СО СТРАНИЦ СТАТИСТИЧЕСКОЙ ИСТОРИИ АЗЕРБАЙДЖАНА

Мамедов Халил Муктар оглу (к 85-летию со дня рождения).....	99
---	----

UOT: 339.1

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-4-

**AZƏRBAYCANIN XARİCİ TİCARƏT DÖVRİYYƏSİNDƏ ELEKTRON KOMMERSİYA
SİSTEMİNİN ROLU**

Amil Məhərrəmov

Bakı Dövlət Universiteti

*“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının müdiri, i.e.d
AZ 1148, Bakı şəhəri, Akademik Zahid Xəlilov küçəsi 23
e-poçt: amagerramov@gmail.com*

Kutais Səriyev

Bakı Dövlət Universiteti

*“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının dosenti, i.ü.f.d
AZ 1148, Bakı şəhəri, Akademik Zahid Xəlilov küçəsi 23*

Şamxal Məmmədov

Odlar Yurdu Universiteti

*“İqtisadiyyat və iqtisadi münasibətlər” kafedrasının doktorantı
AZ 1072, Bakı şəhəri, Koroğlu Rəhimov küçəsi 13
e-poçt: samxal-memmedov-92@mail.ru*

Açar sözlər: elektron kommersiya, xarici ticarət, idxal, ixrac, rəqəmsal iqtisadiyyat.

Ключевые слова: электронная коммерция, внешняя торговля, импорт, экспорт, цифровая экономика.

Keywords: electronic commerce, foreign trade, import, export, digital economy.

Амил Магеррамов, Кутаис Сариев, Шамхал Мамедов

**Роль системы электронной коммерции во внешней торговле Азербайджана
Резюме**

В статье исследуются вопросы внешнеторгового оборота Азербайджана, объем электронной коммерции приводится в конкретных цифрах. Отмечено, что быстрое развитие Азербайджанской Республики, позволило электронной коммерции стать более распространенным явлением в нашей стране. Было показано, что внешнеэкономическая политика является неотъемлемой частью общей политики, проводимой в стране и тесно связана со всей экономической деятельностью. Решения о внешнеэкономической деятельности влияют на все сферы повседневной жизни. Было отмечено, что увеличение количества банковских карт положительно сказывается на развитии электронной торговли.

Ədəbiyyat

1. D.Vəliyev. Azərbaycanın Qlobal İqtisadiyyata İntegrasiyası. “Adiloğlu” nəşriyyatı. Bakı-2008.
2. E.M.Nacızadə. Dünya İqtisadiyyatı və Azərbaycan. Dərslik. “Letterpress” nəşriyyat evi. Bakı-2018.
3. Kommersiya fəaliyyətinin əsasları. Dərslik. «İqtisad Universiteti» Nəşriyyatı. Bakı-2010.
4. İ.K.Musayev, M.N.Əlizadə, A.B.Mahmudov. Elektron biznes, “MSVNƏŞR” nəşriyyatı. Bakı-2016.
5. www.economy.gov.az
6. www.banker.az
7. www.azertag.az
8. www.stat.gov.az

9. www.finco.az
10. <https://vergiler.az/news/economy/6445.html>
11. <https://globalexpress.az/e-commerce>
12. <https://www.nordeatrade.com/en/explore-new-market/azerbaijan/e-commerce>
13. <https://www.export.gov/article?id=Azerbaijan-ecommerce>
14. <https://az.trend.az/business/economy/2234672.html>
15. <https://banco.az/az/news/elektron-ticaretin-inkisafini-lengiden-sebebler>
16. https://azertag.az/xeber/Gomruk_Komitesi_ticaretin_asanlasdirilmesi_ve_yerli_mehsullarin_xarici_bazarlara_asan_chixisina_oz_tohfesini_verir-1235509
17. https://www.researchgate.net/figure/Sekil-16-E-ticaret-araclarinin-kullanim-alanlari_fig2_329337866
18. Əkbərov M.Q. Elektron kommersiya / Ali məktəb tələbələri üçün dərs vəsaiti. Bakı: «İqtisad Universiteti» Nəşriyyatı, 2011.
19. <http://unec.edu.az/application/uploads/2019/07/Q-ribov-El-ad.docx>
20. <https://www.stat.gov.az/news/index.php?id=4222>
21. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin İxrac İcmalı. <http://iqtisadiislahat.org/>
22. <https://uploads.cbar.az/assets/f131609ed5b58350f90b5bf14.pdf>
23. https://customs.gov.az/modules/pdf/pdffolder/84/FILE_4A9D8C-5B4D1A-34831F-265C31-60B8D6-94CBDD.pdf
24. http://ereforms.org/news/azexport_az_portal_a_window_opened_for_made_in_azerbaijan_brands_abroad-732

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 04.12.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 19.12.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 27.01.2020

UOT: 33.311

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

AZƏRBAYCANDA CAMIŞÇILIĞIN MÖVCUD VƏZİYYƏTİ VƏ STATİSTİK TƏDQIQI

Hicran Cabbarova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Kənd təsərrüfatı statistikasına şöbəsinin baş məsləhətçisi
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin dissertantı
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: hijranj@azstat.org*

Açar sözlər: Strateji Yol Xəritəsi, heyvandarlıq, camışçılıq, camış naхırı, adambaşına istehsal.

Ключевые слова: Стратегическая Дорожная Карта, буйволоводство, буйволиное стадо, производство на душу населения.

Keywords: Strategic Road Map, cattle-breeding, buffalo breeding, buffalo herd, production per capita.

Хиджран Джаббарова

Текущее положение и статистическое исследование буйволоводства в Азербайджане

Резюме

В статье речь идет об одном из основных направлений животноводства-буйволоводстве. Приведена информация об общем поголовье буйволов в стране по экономическим районам, за последние 10 лет. Также в статье содержатся данные о производстве буйволиного молока на душу населения, о среднем производстве молока одной буйволицей и приведены сравнительные данные о количестве буйволов на 1000 гектаров сельскохозяйственных угодий. Кроме того, был проведен ряд расчетов, дан математико-статистический анализ производства молока на душу населения. В конце статьи, для решения некоторых проблем в этой области, был дан ряд предложений.

Ədəbiyyat

1. “Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı-2016
2. Azərbaycanın kənd təsərrüfatı. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2019
3. 2019-cu il yanvarın 1-i vəziyyətinə heyvanların, quşların və arı ailələrinin baş sayı. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2019
4. FAO stat. <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QA>
5. S.M.Наҫыев. “Статистиканын үмуми нәзәрийәси”. Bakı-2005
6. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı. www.stat.gov.az
7. Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfat Nazirliyinin rəsmi internet saytı. <http://www.agro.gov.az>
8. Ortaillik artım (azalma) sürəti cədvəlləri. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2003
9. Çingiz Fərəcov. “Azərbaycan camışçılıq: mövcud vəziyyət, problemlər və vəzifələr”. Azərbaycan qəzeti. 2015

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 14.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 18.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 27.11.2019

UOT: 658.3

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

AZƏRBAYCANDA ELEKTROTEKNIKA MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ KADR SİYASƏTİ VƏ İXTİSASLI KADRLARA TƏLƏBAT

Nərgizxanım Baxışova

Azərbaycan Texniki Universitetinin

“Sənaye iqtisadiyyatı və menecment” kafedrasının doktorantı

AZ 1073, Bakı şəhəri, Hüseyn Cavid prospekti 25

e-poçt: nargiz.n.bakhishova@gmail.com

Rauf Baxışov

Silk Way Aviaşirkətinin

Maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartları hesabatlıq idarəsinin mütəxəssisi

AZ 1044, Heydər Əliyev adına Beynəlxalq Hava limanı

e-poçt: ra_uff@inbox.ru

Açar sözlər: elektrotexnika sənayesi, elektrotexnika müəssisələri, kadr siyasəti, ixtisaslı kadrlar, kadr çatışmazlığı, müəssisələrdə ixtisasartırma, nominal əməkhaqqı.

Ключевые слова: электротехническая промышленность, электротехнические предприятия, кадровая политика, квалифицированные кадры, нехватка кадров, повышение квалификации на предприятиях, номинальная заработная плата.

Keywords: electrical engineering industry, electrical engineering enterprises, staff policy, qualified personnel, lack of staff, professional development in enterprises, nominal wage.

Нəргизханым Бахышова, Рауф Бахышов

Кадровая политика и потребность в квалифицированных кадрах на электротехнических предприятиях в Азербайджане

Резюме

В статье говорится о значимости и развитии электротехнической промышленности в Азербайджане, о кадровой политике, а также об опыте ведущих стран мира в этой области. Изучено состояние потенциала квалифицированных кадров в электротехнической промышленности. Также рассмотрены вопросы по уровню специализации и повышению квалификации специалистов, работающих на электротехнических предприятиях. Проанализированы вопросы численности исследователей, работающих в технической сфере науки, численность работающих на электротехнических предприятиях и их среднемесячная номинальная заработная плата, приведены таблицы и соответствующие графики по этим данным. Даны рекомендации по решению существующих проблем в электротехнической промышленности.

Ədəbiyyat

1. “Azərbaycan Respublikasında ağır sənaye və maşınqayırmanın inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 06.12.2016-cı il.
2. “Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 03.04.1998.
3. “Azərbaycan Respublikasında sənayenin inkişafına dair 2015-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 2014-cü il 26 dekabr.
4. E.N.Rəhimova. Elektrotexnikanın əsasları. Bakı-2013.
5. A.H.Гвозденко. SWOT-анализ: методики проведения и возможности применения на российских предприятиях. Маркетинг и маркетинговые исследования. 2006.

6. M.X.Meybullayev. “Mikroiqtisadiyyata giriş”. Bakı-2011.
7. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı. www.stat.gov.az
8. <http://www.mdi.gov.az/?/az/content/138/>
9. <http://infoportal.az>
10. <https://www.visualcapitalist.com/money-country-puts-r-d/>
11. www.economy.gov.az
12. <http://senaye.gov.az/content/html/3586/attachments/D%C3%BCnya%20Kompyuter%20v%C9%99%20elektronika%20s%C9%99nayesi%20haqq%C4%B1nda.PDF>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 21.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 19.11.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 25.12.2019

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ COĞRAFI-İQTİSADI MÖVQEYİNİN İQTİSADI GÖSTƏRİCİLƏRƏ TƏSİRİ

Kənan Quliyev

*Naxçıvan Dövlət Universitetinin
İqtisadiyyat kafedrasının doktorantı*

*AZ 7012, Naxçıvan şəhəri, Naxçıvan Dövlət Universiteti, Universitet şəhərçiyi
e-poçt: kenanquliyev@gmail.com*

Açar sözlər: məşğulluq, işsizlik, iqtisadi inkişaf, model, gəlir, proqram paketi, əmsal, nəqliyyat, sənaye, məhsul, Ümumi Daxili Məhsul.

Ключевые слова: занятость, безработица, экономическое развитие, модель, доход, программный пакет, коэффициент, транспорт, промышленность, продукт, Валовой Внутренний Продукт.

Keywords: employment, unemployment, economic development, model, income, software package, coefficient, transport, industry, product, Gross Domestic Product.

Канан Гулиев

Влияние географического и экономического положения Нахчыванской Автономной Республики на экономические показатели

Резюме

В статье тщательно проанализированы вопросы влияния геоэкономического положения Нахчыванской Автономной Республики на основные социально-экономические показатели рынка труда.

На основе показателей безработицы и занятости, было analyzed современное состояние рынка труда. Было выявлено что, создание новых промышленных предприятий в рамках государственной программы социально-экономического развития регионов, наряду с увеличением уровня занятости населения, также способствует и росту промышленного производства на душу населения. На основе модели экономически активного населения были рассчитаны изменения уровней занятости, а также была оценена роль географического и экономического положения Нахчыванской Автономной Республики в увеличении числа перерабатывающих предприятий и поэтапной ликвидации безработицы.

Ədəbiyyat

1. "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər)". "Nurlar", Bakı-2004.
2. A.Nadirov, Ş.Muradov, A.Ələsgərov və başqaları. "Azərbaycan iqtisadiyyatı". "Elm", Bakı-2003.
3. Ə.İ.Bayramov. "Regional iqtisadi inteqrasiya: nəzəriyyə və praktika". ADİU-nun nəşriyyatı, Bakı-1997
4. Ə.İmanov. "Regionların inkişafının proqnozlaşdırılması". ADİU-nun mətbəəsi. Bakı-2006.
5. Ə.Nuriyev. Regional idarəetmənin əsasları. "Elm", Bakı-2007.
6. Ə.M.Əsədov. "Regional sahibkarlığın inkişafında iqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin rolu", "Kooperasiya - tarix və reallıqlar". Ümummilli lider H.Əliyevin 85 illiyinə həsr edilmiş elmi-praktik konfransın materialları. AKU, Bakı-2008, səh. 67-73
7. A.F.Musayev, A.T.Qəhrəmanov. İqtisadiyyatda riyazi modelləşdirmə və proqnozlaşdırma. "Sabah" nəşriyyatı. Bakı-1999.
8. T.A.Yadigarov. "Əməliyyatlar tədqiqi və ekonometrik məsələlərin MS Excel və Eviews proqram paketlərində həlli: nəzəriyyə və praktika". "Avropa" nəşriyyatı, Bakı-2019.

9. Gallup J.L. and Sachs J.S., with Mellinger A.D. Geography and Economic Development // Center for International Development at Harvard University: Working Paper No.1. March 1999. pp.2–57.
10. L.MacKellar, A.Woergoetter and J.M.Woerz. Economic Development Problems of Landlocked Countries <http://www.ihs.ac.at/publications/tec/te-14.pdf>
11. J.Felipe, U.Kumar. The Impact of Geography and Natural Resource Abundance on Growth in Central Asia // Levy economics Institute of bard College: Working Paper No. 629. October. 2010. pp. 23.
12. Collier, P. and O'Connell, S. 2007. "Opportunities and Choices" in Ndulu, B., et al. (eds), Political Economy of Economic Growth in Africa, 1960-2000 Set, Volume 1, Chapter 2.
13. Bezrukov L.A. Economic and geographical macro-location of Siberia and the problem of the efficiency of its economy. // Geography and natural resources. 2007. №3. pp. 149–158
14. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi. www.stat.gov.az
15. Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi. <http://www.statistika.nmr.az/>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 22.11.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 27.11.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 20.12.2019

UOT: 338.1

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

**MİLLİ İQTİSADİYYATIN DAVAMLI VƏ DAYANIQLI İNKİŞAF POTENSİALININ
QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ PROBLEMLƏRİ**

Hənifə Cəfərli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin

“Mühasibat uçotu və audit” kafedrasının dosenti, iqtisad elmləri namizədi

AZ1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6

e-poçt: jafarli_hanifa@mail.ru

Açar sözlər: milli iqtisadiyyat, iqtisadi mexanizmlər, resurs potensialı, dayanıqlı inkişafın əsas indikatorları, qeyri-filiz ehtiyatları, dəmir-filizi yatağı, alüminium sənayesi

Ключевые слова: национальная экономика, экономические механизмы, ресурсный потенциал, основные индикаторы устойчивого развития.

Keywords: national economy, economic mechanisms, resource potential, major indicators of sustainable development.

Ганифа Джафарли

**Проблемы оценки потенциала устойчивого и продолжительного
развития национальной экономики**

Резюме

В статье рассмотрены вопросы комплексного изучения и обобщения проблем и принципов, связанных с оценкой потенциала устойчивого и продолжительного развития национальной экономики в современных условиях и сформулированы предложения и рекомендации для решения этих проблем. Анализ актуальных проблем оценки устойчивого и продолжительного развития национальной экономики требует проведения исследований, изучения и обобщения особенностей основных индикаторов развития.

В статье подчеркивается, что в условиях глобальных экономических рисков, с целью изучения более эффективных механизмов оценки потенциала устойчивого и продолжительного развития национальной экономики должно уделяться пристальное внимание применению высокоэффективного практического опыта.

Ədəbiyyat

1. A.A.Nadirov. və b. Azərbaycan iqtisadiyyatı. “Elm”. Bakı-2003.
2. Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin rəsmi internet saytı. <http://eco.gov.az>.
3. Azərbaycanın təbii ehtiyatları. <http://kayzen.az>.
4. Azərbaycanın təbii resursları. <http://azerbaijan.az>.
5. Azərbaycanın təbii sərvətləri. <http://azecology.az/az/elaqe>.
6. N.V.Mustafayev. Faydalı qazıntılar. <http://www.gia.az>.
7. M.Əkbərov. Mineral ehtiyatlar və resurslardan səmərəli istifadə traktatı//“Yer və insan” jurnalı, №4, 2015. <http://az.strategiya.az>.
8. Azərbaycan rəqəmlərdə. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018.
9. V.M.Babazadə. Azərbaycanın mineral-xammal resursları. Bakı-2005.
10. Akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun rəsmi internet saytı. <http://www.igaz.az>.
11. Şəfa Əliyev. Azərbaycan iqtisadiyyatı. Sumqayıt Dövlət Universiteti. 2018.

12. Д.Д.Галданова. Устойчивое развитие экономических систем: потенциал, сущность, факторы. Автореферат дисс. канд. экон. наук. Санкт-Петербург-2003.
13. А.В.Гончаров. Формирование стратегии региона на основе реализации потенциала устойчивого развития. Автореферат дисс. канд. экон. наук. Санкт-Петербург, 2016. стр.16
14. Системный анализ проблемы устойчивого развития/ Под ред. С.А.Пегова, Ю.А. Москва: Книжный дом «Либерком», 2009.
15. Н.П.Тарасова, Е.Б.Кручина. Индексы и индикаторы устойчивого развития. http://www.mnr.gov.ru/part/8048_indikator.doc.
16. О.Сивограков. Стратегический подход + устойчивое развитие = успех. http://www.iwoev.org/fileadmin/Dokumente/Projekte/Projekt_EU-BY/Presse/2nd_issue.pdf.
17. А.С.Ли, В.В.Казаков. Формирование логико-структурной схемы управления устойчивым развитием социально-экономических систем // Вестник Томского Государственного Университета. № 348, 2011. стр. 100-103.
18. Е.Б.Голованов. Методический подход в оценке устойчивого развития региональной экономики. <https://sovman.ru/article/5104>.
19. Концепция долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации до 2020 г. http://www.intelros.ru/subject/ross_rasput/print: page 1, 2026-koncepcija-dolgosrochnogo-socialno.html.
20. Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2020 года. <http://www.minpriroda.gov.by/printv/ru/nsur2020-ru>.
21. А.С.Васильева. Пятифакторная модель устойчивого социально-экономического развития // Креативная экономика. 2012. Том 6. № 4. стр. 3-9.
22. А.В.Затонский, Н.А.Сиротина. Значение и роль природно-ресурсного потенциала в обеспечении устойчивого развития региона // Научный журнал НИУ ИТМО. Серия «Экономика и экологический менеджмент» № 1, 2015. стр.76-79.
23. Н.А.Сиротина. «Долговременное процветание» как концепция устойчивого развития // Вестник КИГИТ. 2012. № 8. стр.150-157.

Мәқалә redaksiyaya daxil olmuşdur: 23.10.2019

Тәkrar işlәнmәyә göndәrilmişdir: 06.11.2019

Çap üçün qәbul olunmuşdur: 14.01.2020

UOT: 338.43

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

AQRAR SAHƏDƏ İNNOVASIYALI İNKİŞAF MÜHİTİNİN FORMALAŞDIRILMASININ TƏŞKİLATI-İQTİSADI VƏ HÜQUQİ SƏCİYYƏSİ

Hicran Köçərli

Sumqayıt Dövlət Universiteti

Maliyyə və mühasibat uçotu kafedrasının baş müəllimi

AZ 5008, Sumqayıt şəhəri, 43-cü məhəllə, Bakı küçəsi 1

e-poçt: hicrankocherli01@gmail.com

Açar sözlər: innovasiya, aqrar sahə, inkişaf, təşkilati-iqtisadi səciyyə, normativ-hüquqi baza, təşviq, informasiya, amillər, elmi təminat, potensial.

Ключевые слова: инновация, аграрная отрасль, развитие, организационно-экономические аспекты, нормативно правовая основа, стимулирование, информация, факторы, научное обеспечение, потенциал.

Keywords: innovation, agrarian industry, development, organizational and economic aspects, regulatory framework, encouragement, information, factors, scientific support, capacity.

Хиджран Кочарли

Организационно-экономические и правовые особенности формирования инновационной среды развития в аграрной отрасли

Резюме

В статье изучаются вопросы организации инновационной деятельности, формирования экономических и правовых условий и особенности этих процессов. Характеризируются факторы, влияющие на формирование условий инновационного развития в аграрной отрасли. Исследуются вопросы становления нормативно-правовой точки зрения на всех основных этапах производства, начиная от возникновения научных идей до их коммерциализации. Определены факторы, тормозящие инновационную активность в аграрной сфере. Уточнены направления стимулирования инновационной деятельности с организационно-правовой точки зрения. Определены приоритетные направления нормативно-правовой базы инновационного развития аграрной отрасли.

Ədəbiyyat

1. S.V.Salahov. Aqrar sahənin innovasiyayönümlü inkişafının konseptual əsasları. “İnnovasiyalı kənd təsərrüfatı istehsalının formalaşdırılması problemləri”nə həsr edilmiş beynəlxalq elmi-praktik konfransın materialları. Az ETKTİ və Tİ. Bakı-2010.
2. R.K.İsgəndərov. Elmi-texniki tərəqqi: sosial-iqtisadi aspektlər. “Elm və təhsil”. Bakı-2010.
3. M.C.Hüseynov. Aqrar sahənin dayanıqlı inkişaf problemləri. Bakı-2006.
4. R.Ə.Balayev. Rəqəmsal mühitdə transaksiya xərcləri və rəqabət// Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi xəbərləri. Cild 6, oktyabr-dekabr 2018, səh.5-14
5. F.H.Qasimov, Z.M.Nəcəfov. İnnovasiyalar: yaranması, yayılması və inkişaf perspektivləri. “Elm”. Bakı-2009.
6. R.Ə.Balayev. Rəqəmsal aqrar iqtisadiyyatın təşəkkülü və inkişafı məsələləri// Azərbaycan Aqrar Elmi. №1, 2019, səh. 3-7
7. К.М.Беликова. Особенности правового регулирования цифровой интеллектуальной экономики// Закон и право. 2018, стр.26-30
8. “2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 26 sentyabr 2018-ci il.

9. “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 13 yanvar 1995-ci il. № 952.
10. “Elm haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 14 iyun 2016-cı il.
11. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri. 5 iyun 1996-cı il, № 115-IQ.
12. “Əqli mülkiyyət hüquqlarının təminatı və piratçılığa qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri. 22 may 2012-ci il, 365-IVQ.
13. “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 9 mart 2004-cü il.
14. “Elektron ticarət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 10 may 2005-ci il.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 28.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 07.11.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 20.12.2019

UOT: 33:005

DOI: 10.338.70/2413-6557-2020-6-1-

KİÇİK VƏ ORTA BİZNESDƏ KORPORATİV İDARƏETMƏ

Həmid Kələntərli

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin

Statistika işlərinin əlaqələndirilməsi və strateji planlaşdırma şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: hamid.kalantarli@stat.gov.az

Açar sözlər: mikro, kiçik və orta sahibkarlıq, korporativ idarəetmə, maraqlı tərəflər, səmərəlilik, effektivlik.

Ключевые слова: микро, малое и среднее предпринимательство, корпоративное управление, заинтересованные стороны, эффективность, результативность.

Keywords: micro, small and medium enterprises, corporate management, stakeholders, efficiency, effectiveness.

Гамид Калантарли

Корпоративное управление в малом и среднем бизнесе

Резюме

В статье описывается концепция корпоративного управления, его преимущества и основные принципы достижения эффективного корпоративного управления. Также предоставлена информация о важности и необходимости применения корпоративного управления в малом и среднем бизнесе и дано его определение. Было отмечено, что слабое корпоративное управление может подорвать потенциал предприятия, вызвать финансовые трудности и, в некоторых случаях, нанести ущерб репутации предприятия в долгосрочной перспективе. По этой причине в статье говорится, что целесообразно проводить надежные и общепринятые меры корпоративного управления для привлечения долгосрочного капитала, вложенного для получения дохода от инвестиций.

Ədəbiyyat

1. “Kiçik və orta sahibkarlıq sahəsində idarəetmənin daha da təkmilləşdirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 28 dekabr 2017-ci il
2. “Mikro, kiçik, orta və iri sahibkarlıq subyektlərinin bölgüsü meyarları”nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı. 21 dekabr 2018-ci il
3. İƏİT-in Korporativ İdarəetmə prinsipləri.
<https://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/37363412.pdf> 2004
4. İqtisadi fəaliyyət növləri təsnifatı. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. 2008
5. <https://www.economy.gov.az>
6. <http://smb.gov.az>
7. <https://www.investopedia.com>
8. <https://www.managementstudyguide.com>
9. <https://www.icaew.com>
10. <https://www.pearse-trust.ie>
11. Hakan Akbulut, 2002. “Küreselleşme ve Kurumsal Yönetim”, Uluslararası Ekonomik Sorunlar
12. Mahmut Demirbaş ve Süleyman Uyar, 2006. “Kurumsal yönetim ilkeleri ve denetim komitesi”
13. Tahir Akgemici, 2001. “KOBİ’lerin temel sorunları ve sağlanan destekler”.
14. <https://ideas.repec.org/p/pramprapa/41971.html>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 11.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 15.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 12.11.2019

AZƏRBAYCANDA RƏSMİ STATİSTİKANIN YAYILMASINDA SOSIAL MEDİANIN ƏHƏMİYYƏTİ VƏ TƏTBİQ İSTİQAMƏTLƏRİ

İlhamiz Haqverdizadə

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Keyfiyyətin idarə edilməsi və məlumatlar şöbəsinin məsləhətçisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: ilhamiz.hagverdizade@stat.gov.az*

Açar sözlər: sosial media, rəsmi statistika, könüllü, statistik göstərici, məlumat.

Ключевые слова: социальные медиа, официальная статистика, волонтер, статистический показатель, метаданные.

Keywords: social media, official statistics, volunteer, statistical indicator, metadata.

Илхамиз Хагвердизаде

Направления применения социальных медиа и их значение для распространения официальной статистики в Азербайджане

Резюме

В статье отмечается, что в настоящее время социальные медиа играют важную роль в жизни общества и являются одними из эффективных средств передачи информации. Тенденция показывает, что наряду с частными организациями социальные медиа активно используются правительственными и государственными органами.

В статье рассмотрены положительные примеры из международного опыта по диверсификации источников распространения данных официальной статистики, а также подчеркивается важность активного использования социальных медиа. В то же время, в статье выявлены направления эффективного использования социальных медиа-платформ для распространения официальной статистики в стране. Кроме того, в статье обосновывается необходимость создания пользовательской онлайн базы данных для проведения статистического анализа в социальных медиа, привлечения волонтеров для передачи статистических данных более широкой аудитории, а также применения интернет-телевидения с целью роста статистической грамотности.

Ədəbiyyat

1. “2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı”. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018. https://www.stat.gov.az/menu/2/state_programs/2018_2025/source/az/2018-2025_DP.pdf
2. “Dövlət Statistika Komitəsinin istifadəçilərlə iş üzrə konsepsiyası”. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2014. https://www.stat.gov.az/menu/6/SSC_conception/SSC_conception_az.pdf
3. “Azərbaycanda informasiya cəmiyyəti” statistik məcmuəsi. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2019.
4. “Measuring success of Eurostat social media activities”./ Conference Of European Statisticians. Workshop on Statistical Data Dissemination and Communication, Geneva, Switzerland, 28-30 June 2017. https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.45/2017/Measuring_success__Baiba_Grandovska_paper.pdf
5. “Measuring success in social media and communication activities for non-expert users”./ Conference Of European Statisticians. Workshop on Statistical Data Dissemination and Communication, Geneva, Switzerland, 28-30 June 2017.

- https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.45/2017/Measuring_success_Teresia_Duner_paper.pdf
6. <https://blog.hootsuite.com/social-media-government/> (09.09.2019)/ Social Media in Government: Benefits, Challenges, and How it's Used.
  7. <https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rsos.150292> (09.09.2019)/ Do online social media cut through the constraints that limit the size of offline social networks?.
  8. <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019> (09.09.2019)/ Digital 2019: Global Digital Yearbook.
  9. <https://datareportal.com/reports/digital-2019-azerbaijan?rq=azerbaijan> (09.09.2019)/ Digital 2019: Azerbaijan.
  10. "Social media Guidelines". United Nations Department Of Public Information, June, 2011.
http://www.unodc.org/documents/documents/hiv aids/publications/Implementing_Comprehensive_HIV_and_HCV_Programmes_with_People_Who_Inject_Drugs_PRACTICAL_GUIDANCE_FOR_COLLABORATIVE_INTERVENTIONS.pdf
  11. The UN on Social Media. <https://www.un.org/en/social-media/index.html> (09.09.2019)
  12. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet sahifəsi. <https://www.stat.gov.az/> (09.09.2019)/
  13. <http://webtv.un.org/> (09.09.2019)/ UN Live United Nations Web TV.
  14. <https://twitter.com/UNStats> (09.09.2019)/ UNStats. Official Twitter account of the Statistics Division of the United Nations, Department of Economic and Social Affairs.
  15. "Effectiveness of Social Media as a tool of communication and its potential for technology enabled connections: A micro-level study"./International Journal of Scientific and Research Publications, Volume 2, Issue 5, May 2012.
  16. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.376.5533&rep=rep1&type=pdf>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 03.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 07.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 14.11.2019

İNSAN KAPİTALININ İNKİŞAFININ STİMULLAŞDIRILMASI MODELLƏRİ

Lətif Zeynalli

*Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti
Sənaye iqtisadiyyatı və menecment kafedrasının doktorantı
AZ 1010, Bakı şəhəri, Azadlıq prospekti 34
e-poçt: latif.zeynalli@gmail.com*

Açar sözlər: insan kapitalı, insan inkişafı, inkişaf modelləri, təhsil, təlim.

Ключевые слова: человеческий капитал, человеческое развитие, модели развития, образование, обучение.

Keywords: human capital, human development, development models, education, training.

Латиф Зейналлы

Модели стимулирования развития человеческого капитала

Резюме

В процессе глобализации современной мировой экономики человеческий фактор, изучение проблем человеческого развития и постоянное стимулирование человеческого капитала являются важнейшими задачами социально-экономического развития, как стран, так и мира в целом. В этой статье рассматриваются модели, используемые для стимулирования развития человеческого капитала. В первую очередь, была определена важность развития человеческого капитала. Затем были рассмотрены модели, используемые для стимулирования развития человеческого капитала. В результате, анализ моделей стимулирования развития человеческого капитала показывает, что развитие образования, профессиональной подготовки, знаний и навыков является одной из основных движущих сил, ускоряющих развитие человеческого капитала.

Ədəbiyyat

1. Mahbub ul Haq. Reflections on Human Development. OUP, 1995
2. OECD (2007, April). Qualifications and Lifelong Learning (p.1), Organization for Economic Co-operation and Development, Policy brief. Retrieved 15 May 2011 from: www.oecd.org/dataoecd/10/2/38500491.pdf.
3. <http://www.unesco.org/new/en/santiago/education/lifelong-learning/>
4. BMT-nin Azərbaycanadakı nümayəndəliyi. <http://unazerbaijan.org/az/sdgs/dm4-keyfiyy%C9%99tli-t%C9%99hsil/>
5. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi İqtisadi İslahatlar Elmi Tədqiqat İnstitutu “İnsan kapitalının inkişafı: nəzəri aspektləri və qiymətləndirmə metodologiyası”. Bakı: “Çap ART” Nəşriyyatı, 2017, 28 s.
6. Ş.Doğan ve B.Şanlı. (2003). İktisadi Kalkınmada Beşeri Sermaye, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 8, Sayı 1, 181
7. M.Tunç. (1997). Kalkınmada İnsan Sermayesi Yaklaşımları ve Türkiyede insan Sermayesi Boyutunun Analizi. (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
8. Rebelo, Sergio T. (1991): “Long-Run Policy Analysis and Long-Run Growth,” Journal of Political Economy, 99(3), 500–521
9. O.Varlıer. (1982). Türkiye de Kazanç Eşitsizliklerinin Nedenleri. Gazi Üniversitesi Yayınları No:13, Ankara.

10. D.Günel. (2006). Beşeri Sermayenin Türkiyede Bölgeler Arası Ekonomik Kalkınma Açısından Önemi: Mankiw-Romer-Weil Modeli Üzerine Ampirik Bir Çalışma. (YL Tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.
11. F.Ahmadov. (2007), Team/Group Basic Assesment of Performance, Mateirals of the conference of Management and Organisation, 16-18 May, Istanbul Culture University, Turkey, Antalya
12. Harbison. Frederick-Charles A. Myers (1964) Education, Manpower and Economic Growth, McGraw-Hill Series in International Development, Hill Book Company.
13. N.Gemmell. (1996), “Evaluating The Impacts Of Human Capital Stocks And Accumulation On Economic Growth: Some New Evidence”, Oxford Bulletin Of Economics and Statistics. 58, 9-28.
14. N.G.Mankiw, D.Romer and D.N.Weil (1992), “A Contribution to the Empirics of Economic Growth”, The Quarterly Journal of Economics, Vol. 107, No.2.
15. B.S.Bernanke and R.S.Gürkaynak (2001), “Is Growth Exogenous? Taking Mankiw, Romer and Weil Seriously”, Princeton University, NBER Working Papers Series, Paper No: 8365, 1-50.
16. C.I.Jones. (1996), “Human Capital, Ideas, And Economic Growth”, Prepared for The VIII Villa Mondragone International Economic Seminar on Finance, Research, Education, and Growth in Rome, June 25-27, 1-28.
17. http://www.un.org/ga/search/view_doc
18. T.M.Musayev və G.F.Rəhimli. “Azərbaycan iqtisadiyyatının Kobb-Duqlas istehsal funksiyası ilə qiymətləndirilməsi”. ADİU Elmi xəbərləri. 2018
19. Alan Burton-Jones, J.C. Spender. The Oxford Handbook of Human Capital.2011
20. Jac Fitz-enz, Gene Pease, Boyce Byerly. Human Capital Analytics: How to Harness the Potential of Your Organization's Greatest Asset.October 5, 2012
21. Jack J. Phillips, Patricia Pulliam Phillips. High-Impact Human Capital Strategy: Addressing the 12 Major Challenges Today's Organizations Face. September 2015
22. Nicholas Biddle. Human Capital Development and Indigenous Peoples. 2018
23. Gene Pease, Barbara Beresford, Lew Walker. Developing Human Capital: Using Analytics to Plan and Optimize Your Learning and Development Investments. 2014
24. Bhattacharya, Anshuman. Strategic Human Capital Development and Management in Emerging Economies. Jan 5, 2017

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 24.12.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 13.01.2020

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 23.01.2020

MƏLUMATLARIN MƏXFİLİYİNİN QEYRİ-SƏLİS ANALİZİN TƏTBİQİ İLƏ SƏNƏDLƏRİN MARKERLƏNMƏSİ (İŞARƏLƏNMƏSİ) PROSESİNƏ İNFORMASIYA-ANALİTİK DƏSTƏYİ

Afət Süleymanova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
İnformasiya texnologiyaları şöbəsinin baş məsləhətçisi
Bakı Dövlət Universitetinin*

*“İnformasiya texnologiyaları və proqramlaşdırma” kafedrasının dissertantı
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt:jafa25@mail.ru*

Açar sözlər: məxfilik amili, ekspert qiymətləndirməsi, qeyri-səlis çoxluq, qeyri-səlis çıxarılış sistemi, mənsubiyyət funksiyası.

Ключевые слова: фактор конфиденциальности, экспертная оценка, нечёткое множество, система нечёткого вывода, функция принадлежности.

Keywords: confidentiality factor, expert assessment, fuzzy set, fuzzy inference system, membership function.

Афат Сулейманова

Информационно-аналитическая поддержка процесса маркирования документов с применением нечёткого анализа конфиденциальности сведений

Резюме

В статье показаны необходимые условия для определения степени конфиденциальности данных в автоматизированной информационно-аналитической системе, поддерживающей процесс маркировки документов. Для оценки степени конфиденциальности используется соответствующая обратная связь с экспертами из удаленных источников. В статье используется метод нечеткого извлечения для корректировки нечетких множеств, которые отражают факторы конфиденциальности и, следовательно, степень преимуществ, оцениваемую экспертами. Определение степени конфиденциальности в документе основано на агрегировании экспертных оценок. Формирование оценок степени конфиденциальности объясняется разными подходами.

Ədəbiyyat

1. А.И.Алексенцев. О классификации конфиденциальной информации по видам тайны // Безопасность информационных технологий. 1999. №3. стр. 65–71.
2. А.И.Алексенцев. О составе защищаемой информации // Безопасность информационных технологий. 1999. №2. стр. 5–7.
3. А.А.Фатьянов. Проблемы защиты конфиденциальной информации, не составляющей государственную тайну // Информационное общество. 1997. №1. с. 48–56.
4. Р.Р.Рзаев. Аналитическая поддержка принятия решений в организационных системах. – Saarbruchen (Germany): Palmerium Academic Publishing, 2016. стр. 306.
5. Г.В.Тельнов. Подход к формированию итоговой оценки уровня освоения материала учебной дисциплины при промежуточной аттестации обучаемых на основе взвешенных коэффициентов оцениваемых признаков // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 4: Естественноматематические и технические науки. 2015. № 1 (154). стр. 119–127.
6. Lin L. A Note on the concordance correlation coefficient // Biometrics. 2012. Vol. 56. Pp. 324–325.

Korrektor: Arzu Salmanova

Çapa imzalanmışdır: 20.02.2020